

Pregled prakse Evropskog suda za ljudska prava za prvu polovinu 2022. godine

Pripremile: Catharina Harby i Nuala Mole, AIRE Centar

Uvod

U ovom dijelu časopisa *Pravna hronika* razmatraju se izabrane presude Evropskog suda za ljudska prava koje su od značaja za sudsku praksu bh. sudova. Ovi slučajevi analiziraju presjek relevantnih pitanja, uključujući: obaveze država da provedu mjere koje se odnose na ugrožene zatvorenike i uslove pritvora prema članovima 2 i 3 u kontekstu pandemije COVID-19, postupanje prema tražiteljima azila u tranzitnim zonama u kontekstu člana 3 i sankcioniranje RTV emitera u cilju postizanja političke i društvene ravnoteže i pluralizma u kontekstu člana 10. U njemu je dat sažetak činjenica i odluka Evropskog suda za ljudska prava, kao i stručni komentar o svakom predmetu.

PRESUDA U PREDMETU FENECH PROTIV MALTE

(Aplikacija br. 19090/20)

1. mart 2022.

Činjenice i odluka

Aplikant Yorgen Fenech je državljanin Malte rođen 1981. Dana 20. novembra 2019. godine je uhapšen na svojoj jahti pod sumnjom da je umiješan u ubistvo malteške novinarkе Daphne Caruana Galizia u oktobru 2017. godine. Aplikant se pred sudom za prekršaje pojavio 30. novembra pod optužbom za promoviranje, organiziranje ili finansiranje organizacije u cilju izvršenja krivičnog djela i saučesništvo u ubistvo s namjerom. On se izjasnio da nije kriv, određen mu je pritvor i zadržan je u Kazneno-popravnom domu Corradino (CCF).

Aplikant je od 18. decembra 2019. godine podnio više zahtjeva za oslobađanje iz pritvora uz kauciju koji su odbijeni zbog rizika koje bi sa sobom nosilo aplikantovo puštanje na slobodu, kao što su manipulacija dokazima i miješanje u provođenje pravde. Dana 16. aprila 2020. godine, u svjetlu krize COVID-19 na Malti, aplikant je podnio još jedan zahtjev za oslobađanje uz kauciju, naglašavajući rizik od zaraze COVID-19 dok je bio u zatvoru, i naveo svoje zdravstveno stanje, prethodni gubitak bubrega, kao značajan zdravstveni rizik u slučaju da se zarazi COVIDom-19. Krivični sud je 21. aprila odbio ovaj zahtjev s obzirom na brojne činjenice, kao što su težina krivičnog djela i rizik od utjecaja na svjedoke. Međutim, krivični sud je pozvao da se provedu rješenja kojima bi se riješio barem dio aplikantove aplikacije.

Odlukom od 19. maja 2020. godine krivični sud je odobrio nastavak krivičnog postupka protiv aplikanta. U vrijeme donošenja presude Evropskog suda postupak je bio u toku, a aplikant je još uvijek bio u pritvoru u CCF-u. Aplikant je 1. maja 2020. godine pokrenuo ustavni postupak pred građanskim sudom, tražeći da se utvrdi povreda člana 5 stav 1(c), stav 3, i stav 4 Konvencije, te je zatražio od suda da ga pusti na slobodu. Iako je prvostepeni građanski sud smatrao da su prava aplikanta iz člana 5 povrijeđena, ovo je poništeno po žalbi ustavnom sudu 23. novembra 2020. godine.

Aplikant se žalio na osnovu članova 2 i 3 Konvencije na uslove svog pritvora i propuštanje države da zaštiti njegovo zdravlje dok je u zatvoru, posebno zbog svog zdravstvenog stanja. U ranijim fazama postupka žalio se – pozivajući se na član 5 stavove 1, 3 i 4 – na zakonitost svog pritvora i relevantne pravne lijekove, te – pozivajući se na član 6 stav 1 – na to da mu je oduzeto pravo na pristup sudu i na suđenje u razumnom roku.

U vezi s navodnom povredom člana 3 zbog smještaja aplikanta u samicu, Sud je ponovio da uklanjanje kontakta s drugim zatvorenicima iz sigurnosnih, disciplinskih ili zaštitnih razloga samo po sebi ne predstavlja nečovječno postupanje ili ponižavajuće kažnjavanje. U konkretnom predmetu, Sud je konstatirao da je izolacija nametnuta iz sigurnosnih i zaštitnih razloga, da period nije bio duži od trideset pet dana, da kao rezultat toga aplikant nije pretrpio nikakve psihičke ili fizičke posljedice, te da ograničenja nisu predstavljala potpunu senzornu deprivaciju. Sud nije utvrdio povredu člana 3, mada je smatrao da je aplikanta trebalo obavijestiti o odluci u pisanoj formi.

U vezi s navodnom povredom člana 3 zbog uslova u spavaoni, Sud je utvrdio da se aplikant mogao normalno kretati i da je imao pristup malom dvorištu tokom cijelog dana i većem dvorištu jedan sat dnevno. Druge žalbe aplikanta – uključujući nedostatak čiste i tople odjeće, neadekvatnu ventilaciju, prenapučenost – smatrane su neosnovanim. Aplikant je također uvijek mogao zatražiti još prekrivača i bila mu je dostupna mašina za veš da opere svoju odjeću. Konačno, u vezi s navodnom povredom člana 3 zbog drugih ograničenja, odnosno pristupa teretani, viđanja s porodicom, odlaska u crkvu i drugih aktivnosti, Sud je smatrao da se za ova ograničenja ne može smatrati da su aplikantu izazvala teškoće većeg intenziteta koji prevazilazi nezaobilazni nivo patnje svojstven pritvoru tokom pandemije. Shodno tome, Sud je utvrdio da uslovi aplikantovog pritvora nisu bili u suprotnosti sa članom 3.

Iako Sud nije isključio primjenjivost člana 2 u predmetima vezanim za COVID-19, taj član nije bio primjenjiv u ovom predmetu. Aplikant nije bio zaražen i imao je pravo na vakcinaciju od aprila 2021. Sveukupno gledano, Sud je smatrao da su vlasti preduzele adekvatne i proporcionalne mjere sprječavanja i ograničavanja širenja virusa. Što se tiče aplikantove žalbe da je trebalo da bude zaštićen više od drugih pritvorenika, Sud je prihvatio da, mada je trebalo omogućiti odvajanje najugroženijih zatvorenika, aplikant nije pokazao da spada u tu kategoriju. Shodno tome, Sud je smatrao da nije došlo do povrede člana 2 uzetog zajedno s članom 3.

Komentar

Iako Sud uglavnom istovremeno odlučuje o prihvatljivosti i meritumu predmeta, *Fenech protiv Malte* predstavlja izuzetak od ove prakse. Dana 23. marta 2021. godine donesena je odluka o prihvatljivosti ovog predmeta u kojoj je Sud odlučio da tuženu vladu obavijesti o žalbama aplikanta o uslovima njegovog pritvora i navodnom propuštanju da zaštiti njegovo zdravlje, dok su žalbe kojima se osporavaju njegov pritvor prije suđenja i obustava sudskog postupka u ranijim fazama pandemije COVID-19 proglašene neprihvatljivim.

U vezi s ovim drugim tvrdnjama, Sud je prošle godine zaključio da je, iako je postupak protiv aplikanta obustavljen zbog uvedenih hitnih mjera, svrha njegovog izvođenja pred pravosudni organ ostala, te da je njegov pritvor i dalje bio zakonit. O njegova četiri zahtjeva za puštanje uz kauciju je odlučeno brzo i domaći sudovi su dali detaljne razloge koji opravdavaju nastavak pritvora. U fazi odlučivanja o prihvatljivosti žalbe, Sud je također utvrdio u vezi sa članom 6 – tj. pravo na pravično suđenje – da je aplikantova aplikacija bila očigledno neosnovana i naveo, između ostalog, da činjenica da tri mjeseca nisu održana ročišta, tokom kojih je rad suda zaustavljen zbog globalne pandemije, ne mijenja taj zaključak.

U svojoj presudi iz marta ove godine Sud je presudio po zahtjevima aplikanta na osnovu članova 2 i 3. Prema ovim odredbama, države imaju obavezu da preduzmu pozitivne korake kako bi osigurale pravo na život i slobodu od zlostavljanja ljudi pod njihovom jurisdikcijom. Član 3 predstavlja apsolutno pravo, od kojeg država nikada ne smije odstupiti, a od provedbe člana 2 se može odstupiti samo u vezi sa smrću koja je posljedica zakonitih ratnih radnji. To znači da su tokom pandemije države uvijek trebale poštovati ta prava. U aprilu 2020. objavljen je „set alatki“ za države članice Vijeća Evrope.^[1] Njegova svrha je bila da vladama pruži smjernice i niz opcija tokom nezabilježene zdravstvene krize masovnih razmjera na takav način da se poštuju temeljne vrijednosti demokratije, vladavine prava i ljudskih prava, dok se istovremeno prepoznaje da su vlade bile suočene s ogromnim izazovima zaštite svog stanovništva od COVIDa-19. U priručniku se, između ostalog, navodi da se „...odgovornost prema članovima 2 i 3 Konvencije može pokrenuti u slučaju teških bolesnika, osoba s invaliditetom ili starijih osoba... Može se utvrditi da su njihova izloženost bolesti i ekstremni nivo patnje nespojivi s pozitivnim obavezama države da zaštiti život i spriječi zlostavljanje.”

U ovoj presudi Sud je utvrdio kako je žalba iz člana 2 neprihvatljiva, kao i da nije došlo do povrede člana 3 ni u pogledu uslova pritvora, niti zbog propuštanja da se zaštiti aplikantovo zdravlje. Kako aplikant, iako ima samo jedan bubreg, nije imao drugih zdravstvenih tegoba, Sud nije mogao spekulirati o tome da li bi zaraza COVID-19 bila opasna po život na način koji bi član 2 učinio primjenjivim, te je dodao da su poduzete mjere za zaštitu od virusa (uključujući ponudu zatvoreniciima da se cijepe kada vakcine budu dostupne) tako da nije utvrđena povreda člana 3. Vjerovatno je da će se Sud u budućnosti baviti daljnjim scenarijima koji se tiču načina na koji su se vlade nosile s pandemijom, ali ova presuda daje smjernice u vezi s pitanjima koja će Sud uzimati u obzir.

PRESUDA U PREDMETU H.M. I DRUGI PROTIV MAĐARSKE

(Aplikacija br. 38967/17)

2. juni 2022.

Činjenice i odluka

Aplikanti su irački bračni par i njihovo četvero djece, rođene između 2001. i 2013. godine. Porodica je napustila Irak nakon što su službe nacionalne sigurnosti navodno mučile oca aplikanta. U aprilu 2017. godine, nakon putovanja kroz nekoliko zemalja, porodica aplikantata stigla je u tranzitnu zonu Tompa na granici između Mađarske i Srbije. Po dolasku su podnijeli zahtjeve za azil.

U tranzitnoj zoni bili su smješteni u kontejner u porodičnom dijelu, koji su smjeli napustiti samo na ljekarske ili druge preglede, i to uvijek pod policijskom pratnjom. Supruga aplikantica je bila trudna, a zbog komplikacija se njezina trudnoća smatrala visokorizičnom. Tokom njihovog boravka u tranzitnoj zoni supruga aplikatnica se više puta žalila Uredu za imigraciju i azil („IAO“) na svoju trudnoću i teškoće s kojima se porodica suočavala u tranzitnoj zoni. U znak protesta, nekoliko dana je odbijala hranu. Aplikanti su također tvrdili da je suprug aplikant preživio torturu koja je nalagala psihijatrijski ili psihološki tretman u tranzitnoj zoni, ali ga nije dobio.

U aprilu 2017. godine, kada su policajci prevezli suprugu aplikanticu u bolnicu, ona je bila u pratnji supruga aplikanta, koji je bio vezan lisicama i s povodcem. Ovom incidentu svjedočili su i supruga aplikantica i djeca. Ostao je s lisicama u bolnici dok je pomagao supruzi oko prevođenja.

[1] “Respecting Democracy, Rule of Law and Human Rights in the Framework of the COVID-19 Sanitary Crisis” – a Toolkit for Member States (SG/Inf(2020)11).

Aplikanti su se žalili da je Mađarska prekršila zabranu nečovječnog i ponižavajućeg postupanja prema članu 3, pozivajući se na komplikacije u trudnoći supruge aplikantice, potrebe djece aplikantata te navodne psihičke probleme supruga aplikanta. Aplikanti su se također pozvali na navodna ograničenja koja su bila nalik na zatvor u tranzitnoj zoni – prisustvo stražara i policije. Uz to su se aplikanti žalili i da je njihovo zatvaranje u tranzitnu zonu predstavljalo kršenje člana 5 stavke 1 i 4 Konvencije.

Sud je smatrao da je došlo do povrede člana 3 u odnosu na suprugu i četvero djece aplikantata. Utvrdio je da su opći principi u vezi sa zatvaranjem i životnim uslovima tražitelja azila ranije sažeti u predmetu *Khlaifia i drugi protiv Italije*^[2] i da je ovaj predmet sličan predmetu *R.R. i drugi protiv Mađarske*^[3] u vezi sa zatvaranjem maloljetnika. Prema tome, Sud nije vidio razlog da donese drugačiji zaključak od zaključka u predmetu *R.R. i drugi*, s obzirom na te sličnosti, te je stoga utvrdio povredu člana 3 u pogledu postupanja s djecom. Što se tiče postupanja prema supruzi aplikantici, Sud je smatrao da su njezina trudnoća s „visokim rizikom“, ponovljene komplikacije i ograničenja koja su joj nametnuta tokom porođaja i sve do uznapredovalog stadija trudnoće izazvali kod nje anksioznost i psihičku patnju koji su, s obzirom na njezinu ranjivost, dostigli prag ozbiljnosti potreban da bi se primijenio član 3 Konvencije.

Što se tiče supruge aplikanta, Sud je priznao da, za razliku od supruge aplikantice, on nije bio ranjiviji od drugih punoljetnih tražitelja azila u tranzitnoj zoni. Prema tome, Sud nije prihvatio da inače prihvatljivi opći uslovi u tranzitnoj zoni nisu bili posebno prilagođeni aplikantovim okolnostima. Međutim, kada je riječ o korištenju lisica i povodca jednom prilikom, Sud je ocijenio da je ponašanje vlasti dovelo do povrede člana 3. Iako mjere prinude ne predstavljaju automatski povredu člana 3, u ovoj je situaciji javna priroda ovog postupanja, koje je vjerovatno uključivalo poniženje, makar samo u njegovim vlastitim očima, na taj način je umanjila njegovo ljudsko dostojanstvo i, kao rezultat, bila sama po sebi ponižavajuća. Prema tome, Sud je utvrdio da je došlo do povrede člana 3 u vezi sa suprugom aplikantom.

Žalbe na osnovu člana 5 stavke 1 i 4 također su slične onima koje su ispitivane u predmetu *R.R. i drugi*. U tom predmetu Sud je utvrdio da je boravak aplikanta u tranzitnoj zoni predstavljao *de facto* lišenje slobode, te da ovaj predmet ne opravdava drugačiji zaključak. Pritvor aplikanta nije se mogao smatrati „zakonitim“ u smislu člana 5 stav 1 Konvencije, a oni nisu imali na raspolaganju nikakvu proceduru putem koje bi sud mogao brzo odlučiti o zakonitosti njihovog pritvora. Stoga je Sud odlučio da je došlo do povrede člana 5 stavke 1 i 4 Konvencije.

Sud je suprugu aplikantu dodijelio 3.000 eura, a majci i djeci zajedno 12.500 eura na ime nematerijalne štete. Sud je također aplikantima zajedno dodijelio 1.500 eura na ime troškova i izdataka.

Komentar

Ovaj predmet je vrh ledenog brijega koji čine brojni predmeti koji se vode pred dva evropska suda, Evropskim sudom za ljudska prava i Sudom Evropske unije, te Radnom grupom Ujedinjenih naroda za proizvoljno pritvaranje u vezi sa zlostavljanjem i nezakonitim zadržavanjem migranata u tranzitnim zonama na mađarsko-srpskoj granici. Generalno, sudska praksa je nedosljedna po ovom pitanju. Pred ESLJP je došlo nekoliko predmeta u vezi s drugim aspektima mjera preduzetih u tranzitnoj zoni Rösčke, na primjer *Shazhad protiv Mađarske*, koji se ticao nalaza o povredi člana 4 Protokola br. 4 u vezi s kolektivnim protjerivanjem stranaca.^[4]

[2] *Khlaifia i drugi protiv Italije*, presuda Velikog vijeća od 15. decembra 2016., aplikacija br. 16483/12.

[3] *R.R. i drugi protiv Mađarske*, presuda od 2. marta 2021., aplikacija br. 36037/17.

[4] *Shazhad protiv Mađarske*, presuda od 8. jula 2021., aplikacija br. 12625/17.

U predmetu *Ilias i Ahmed protiv Mađarske* odlukom Suda je jednoglasno potvrđeno da priroda zatvaranja u tranzitnim zonama u Mađarskoj predstavlja lišavanje slobode.^[5] Sudsko vijeće je također utvrdilo da su ovim pritvaranjem prekršeni član 5(1), član 5(4) i član 13 u vezi sa članom 3 Konvencije zbog nedostatka djelotvornog pravnog lijeka u vidu podnošenja žalbe na uslove pritvora u tranzitnoj zoni. Međutim, mađarska vlada je zatražila da se taj predmet proslijedi Velikom vijeću, koje je većinom glasova zaključilo da aplikanti nisu lišeni slobode i da se tu član 5 ne primjenjuje.

Postupanje prema tražiteljima azila na granici između Mađarske i Srbije regulirano je ne samo nacionalnim zakonom i Evropskom konvencijom o ljudskim pravima, već i u državama članicama EU – kao što je Mađarska – zakonima EU. Ova pitanja su stoga pokrenuta u nekoliko paralelnih predmeta koje je vodio CJEU. Predmet *Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal*, o kojem je odlučeno 2020. godine, pokrenuo je slična pitanja kao i predmet *Ilias i Ahmed*.^[6] Prema Direktivi o postupku, mađarski sudovi su iskoristili mogućnost da zahtjev za međunarodnu zaštitu proglase neprihvatljivim na osnovu toga što je zemlja koja nije članica smatrana sigurnom trećom zemljom. CJEU je utvrdio da je domaće mađarsko zakonodavstvo neadekvatno transponiralo ovu Direktivu izostavljajući, između ostalog, načelo *non-refoulement* (povratak u situaciju rizika od zakonom zabranjenog zlostavljanja). Za razliku od presude ECHR-a, CJEU je objasnio da bi se, prema zakonima EU, moglo smatrati da je treća zemlja sigurna za povratak ukoliko postoji veza između aplikanta i dotične treće zemlje na osnovu koje bi bilo razumno dotičnu osobu poslati u tu zemlju. Pošto je Sud EU smatrao da sama činjenica tranzita kroz određenu zemlju ne predstavlja takvu vezu, čini se da zakon EU nudi viši standard zaštite od takvih odbijanja. Međutim, uprkos ovoj presudi, Mađarska u praksi i dalje smatra dovoljnom vezom tranzit ili boravak u Srbiji, čak i u predmetima kada je jedina veza to što je osoba prokrijumčarena kroz Srbiju i uopće ne poznaje tu državu. U predmetu *FMS i drugi* CJEU je presudio o nekoliko aspekata situacije tražitelja azila u tranzitnoj zoni Rösčke.^[7] Jedan od nalaza je bio da boravak u toj tranzitnoj zoni predstavlja *de facto* pritvor tražitelja azila. Ovo je utvrđeno uprkos nalazu u predmetu *Ilias i Ahmed* da isti uslovi koje su aplikanti iskusili u istoj tranzitnoj zoni ne predstavljaju lišavanje slobode u smislu člana 5 Konvencije.

CJEU je također smatrao da nije bio obavezan da slijedi zaključke ESLjP-a u predmetu *Ilias i Ahmed* i smatrao je da je postojao „*de facto* pritvor“ u tranzitnim zonama te da je to bilo nezakonito jer, između ostalog, zakon EU zabranjuje takav pritvor u trajanju od više od četiri tjedna.^[8] Mađarska je time prekršila zakon EU. Radna grupa UN-a za proizvoljno zadržavanje također je u svom mišljenju 22/2020 u vezi s tranzitnom zonom Rösčke utvrdila da je „pritvaranje gospodina Hamada bilo proizvoljno i da spada u kategoriju IV (kada su tražioci azila, imigranti ili izbjeglice izloženi produženom administrativnom pritvoru bez mogućnosti upravnog ili sudskog preispitivanja ili pravnog lijeka)“. Stoga se smatralo da je pritvor bio u suprotnosti s Međunarodnim paktom o građanskim i političkim pravima.

Jedna fundamentalna poteškoća u svim ovim predmetima je to što Srbija trenutno ne primjenjuje svoj Sporazum o readmisiji s EU na migrante iz mađarskih tranzitnih zona. Ti ljudi se neformalno vraćaju u Srbiju u okolnostima u kojima srpski zakon i praksa ne predviđaju niti jamče odgovarajuću obradu njihovih zahtjeva za međunarodnu zaštitu. Čeka se objavljivanje izvještaja Frontexa. Najnoviji izvještaj AIDA-e o Srbiji također navodi deset neriješenih predmeta protiv Srbije vezanih za azil.^[9]

[5] *Ilias i Ahmed protiv Mađarske*, presuda Velikog vijeća od 21. novembra 2019., aplikacija br. 47287/15.

[6] Predmet C-564/18, *Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal* [2020].

[7] Spojeni predmeti C-924/19 i C-925/19 PPU, *FMS i drugi protiv Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság* [2020].

[8] Predmet C-808/19, *Komisija protiv Mađarske* [2020.]

[9] https://asylumineurope.org/wp-content/uploads/2022/05/AIDA-SR_2021update.pdf

Važno je napomenuti da su i ozloglašene tranzitne zone Röszke i Tompa (na koje se odnosi ovaj predmet) sada zatvorene. Mađarska vlada tvrdi da je uredila da se kratkoročne vize za traženje azila izdaju u Mađarskoj, te u mađarskom konzularnom predstavništvu u Beogradu (i donedavno u Kijevu). Međutim, ove vize su neregularne i u isključivoj su nadležnosti mađarskih vlasti u okviru nacionalnog prava. Šengenski sistem se tu ne primjenjuje. U 2021. godini izdato je samo osam takvih viza.

PRESUDA VELIKOG VIJEĆA U PREDMETU NIT S.R.L. PROTIV REPUBLIKE MOLDAVIJE

(Aplikacija br. 28470/12)

5. april 2022.

Činjenice i odluka

Kompanija aplikant posjedovala je televizijski kanal (NIT) u Moldaviji, kojem je od 2004. godine izdata licenca za nacionalno emitovanje. 2008. godine Audiovizualno koordinaciono vijeće (ACC) je aplikantu izdalo licencu za emitovanje. U uslovima licence je stajalo da emiter mora poštovati odredbe Audiovizualnog kodeksa iz 2006. godine („Kodeks“).

Konkretno, član 7 ovog Kodeksa propisuje da emiteri trebaju nastojati da svojim emitovanjem obezbijede politički i društveni balans i pluralizam.

U martu 2012. godine ACC je odlučio da provede proces tematskog monitoringa informativnih programa svih televizijskih kanala koji pokrivaju cijelu zemlju kako bi se osigurala usklađenost s Kodeksom. Nakon što je NIT-u nametnuo više sankcija tokom nekoliko godina, ACC je u aprilu 2012. aplikantu oduzeo licencu za emitovanje, zbog njegovog stalnog nepoštovanja obaveze da osigura uravnoteženo političko izvještavanje.

NIT je bezuspješno osporio odluku ACC-a 2013. godine, gdje je Vrhovni sud Moldavije odbacio aplikantovu žalbu, smatrajući da je opoziv licence bio neophodan kako bi se sprovela pravila koja se odnose na pluralizam mišljenja i vladavinu prava. Aplikant se žalio da mu je oduzimanjem licence za emitovanje prekršeno pravo na slobodu izražavanja prema članu 10 Konvencije. Svrha ove mjere bila je kažnjavanje NIT-a zbog osiguravanja pluralizma mišljenja, uključujući stavove opozicione političke stranke, i predstavljanja vladajućih partija u negativnom svjetlu. Nadalje, aplikant se žalio da su domaćim sudskim postupkom povrijeđena njegova prava iz člana 1 Protokola br. 1 i člana 6 stav 1 Konvencije.

Sud je prvo smatrao da je opoziv u skladu sa zakonom. Relevantni domaći zakon je formuliran dovoljno jasno kako bi se ispunili zahtjevi preciznosti i predvidivosti. Nadalje, smatrao je da pokušaj doprinosa kvalitetu i balansu programa predstavlja dovoljan legitiman cilj prema trećoj rečenici člana 10 stav 1.

Konačno, na pitanje da li je ovo miješanje bilo neophodno u demokratskom društvu, Sud je priznao da je suština demokratije omogućiti iznošenje stavova i debatu različitih političkih programa, čak i ako dovode u pitanje to kako je država trenutno uređena, pod uslovom da ne štete demokratiji. Države moraju omogućiti efikasan pristup tržištu kako bi jamčili raznolikost i pluralizam ukupnog programskog sadržaja. Mada član 10 Konvencije ne nameće poseban model u ovom pogledu, Sud je priznao da je zakonodavstvo Moldavije nastojalo osigurati takav politički balans i pluralizam. Svi emiteri, privatni ili javni, podjednako su bili podvrgnuti istim pravilima. Štaviše, implementaciju zahtjeva pratio je ACC, specijalizirano tijelo osnovano na temelju zakona. Sud je također primijetio da su sankcije bile prethodno izricane kompaniji aplikantu i da je oduzimanje licence NIT-u stoga

bilo dio postupnog i neprekidnog niza sankcija koje je ACC nametnuo kompaniji aplikantu. Što se tiče procjene proporcionalnosti, Sud je dalje smatrao da je od posebne važnosti to što ta mjera nije spriječila NIT da koristi druga sredstva, kao što je internet, za emitovanje svojih programa. Štaviše, osporena mjera nije imala trajno dejstvo jer je kompanija aplikant mogla ponovo podnijeti zahtjev za licencu za emitovanje godinu dana nakon što joj je ista oduzeta.

Dakle, Sud se uvjerio da su moldavske vlasti uspostavile pravičnu ravnotežu između općeg interesa zajednice da zaštiti pluralizam medija i prava na slobodu izražavanja televizijske stanice zajamčenog članom 10 Konvencije. Stoga je miješanje bilo neophodno u demokratskom društvu u smislu člana 10 Konvencije. Prema tome, nije došlo do povrede člana 10.

Sud je utvrdio da su materijalni i drugi vlasnički interesi kompanije aplikanta bili dovoljno uzeti u obzir u relevantnom domaćem postupku. Štaviše, Sud je zaključio kako je kompanija aplikant poslovala s gubitkom i prije oduzimanja licence. Prema tome, opoziv nije utjecao na vlasničke interese kompanije aplikanta u tolikoj mjeri da bi ona pretrpjela preveliki individualni teret. Stoga je Sud zaključio da nije došlo do povrede člana 1 Protokola br. 1 uz Konvenciju.

Komentar

Veliko vijeće Evropskog suda za ljudska prava nije utvrdilo povredu prava na slobodu izražavanja i informiranja u ovom predmetu u vezi s oduzimanjem licence televizijskoj stanici u Moldaviji. Televizijskom kanalu NIT licenca je oduzeta 2012. godine zbog pristranog političkog izvještavanja. Sud je bio zadovoljan da su moldavske vlasti uspostavile pravičnu ravnotežu između općeg interesa zajednice da se zaštite medijski pluralizam i pravo na slobodu izražavanja televizijske stanice zajamčeni članom 10 Evropske konvencije o ljudskim pravima.

Sud je presudio u ovom predmetu sa stanovišta da je negativna obaveza države da se ne miješa u vezi s pitanjem da li je država ispoštovala svoju pozitivnu obavezu da uspostavi odgovarajući pravni i administrativni okvir koji jamči medijski pluralizam. Sud je utvrdio da je relevantno domaće pravo formulirano dovoljno jasno da ispuni zahtjeve preciznosti i predvidivosti koji proizlaze iz člana 10(2), te je stoga utvrdio da je sporno miješanje bilo „propisano zakonom”.

Što se tiče odlučujućeg pitanja da li je opoziv bio neophodan u demokratskom društvu, ESLjP je ponovio da je potrebna najpažljivija provjera od strane ESLjP-a kada mjere koje su preduzete ili sankcije koje je nametnuo državni organ mogu obeshrabriti učešće štampe u raspravama o pitanjima od legitimnog javnog interesa, te da prema članu 10(2) postoji malo prostora za ograničenja političkog govora ili debate o pitanjima od javnog interesa. Sud je također ponovio da ne može biti demokratije bez pluralizma. Smatra da je princip pluralizma ključni za efikasnu zaštitu slobode medija. Prema stavu Suda, član 10(2) ne nameće sličan model pluralizma, te da neki zasnivaju svoje modele na različitim perspektivama koje pružaju različiti licencirani operateri, dok drugi nacionalni sistemi zahtijevaju strože obaveze internog pluralizma koji se zasniva na sadržaju.

Imajući u vidu historiju i kontekst, Sud je bio zadovoljan da su razlozi koji stoje iza odluke o miješanju u slobodu izražavanja NIT-a bili relevantni i dovoljni te da su domaće vlasti uravnotežile potrebu za zaštitom pluralizma, s jedne, i potrebu da se zaštititi pravo televizijske kuće na slobodu izražavanja, s druge strane. Presuda Velikog vijeća razvila je sudsku praksu Suda o pluralizmu u medijima i razjasnila međusobni odnos između unutarnjih i spoljnih aspekata medijskog pluralizma, opsega polja slobodne procjene koji je dat državama i stepena kontrole koji se primjenjuje na ograničenja u ovoj oblasti.

Sudac Lemmens, sudac Jelić i sudac Pavli glasali su suprotno od većine Velikog vijeća i presudi dodali izdvojeno mišljenje. Istakli su da je ovaj predmet otvorio nova pitanja s fundamentalnim implikacijama na slobodu i pluralizam emitiranja, kao i na otvorenost političkog diskursa u demokratskoj državi. Predmet se, kako su tvrdili, dotaknuo pitanja neophodnosti i proporcionalnosti strogih sankcija izrečenih privatnom emiteru na osnovu unutarnjeg pluralizma, kao i ključnih proceduralnih mjera zaštite koje se moraju primijeniti u takvim okolnostima. Ta trojica sudaca složili su se s većim dijelom većinske analize općenito primjenjivih principa i mogućih razloga koji opravdavaju oduzimanje licence za emitovanje kompaniji aplikantu; međutim, nisu se složili sa zaključkom da su odluke nacionalnih vlasti bile praćene dovoljnim proceduralnim mjerama zaštite, te je stoga po njihovom mišljenju Sud trebao utvrditi da je u ovom predmetu došlo do povrede člana 10 Konvencije.